

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

ANJA SKRNIČKI

KOPER, 2011

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

RAČUNOVODSKA ANALIZA
POSLOVANJA PODJETJA

Anja Skrnički

POVZETEK

V diplomski nalogi je predstavljena računovodska analiza poslovanja storitvenega podjetja. Računovodska analiza nudi poslovodstvu podjetja pomembne informacije o rezultatih poslovanja podjetja v preteklosti in o razlogih za ugotovljeno stanje. Te informacije so pomembne tudi za poslovno odločanje o prihodnosti. Uvodu sledi drugo poglavje, v katerem je predstavljeno računovodstvo in njegovi sestavni deli. Tretje poglavje je namenjeno obravnavi gospodarskih kategorij, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje. V četrtem poglavju so obravnavani temeljni računovodski izkazi, v petem pa računovodsko analiziranje poslovanja. V šestem poglavju je analizirano poslovanje podjetja, vključno s kazalniki. Naloga se končuje s sklepnimi ugotovitvami.

Ključne besede: računovodstvo, gospodarske kategorije, računovodski izkazi, kazalniki, analiziranje poslovanja.

SUMMARY

The Diploma thesis presents the financial analysis of operations of a service company. The financial analysis provides important information to the management of the company regarding the results of the company's past operations and the reasons for the situation identified. These pieces of information are also important for future decision-making. The introduction is followed by the second chapter, which describes the field of accounting and its elements. The third chapter defines the economic categories monitored and reviewed by the accounting department. The fourth chapter defines the basic financial statements, and the fifth chapter presents the business analysis. The sixth chapter analyses the operations of the company, including the indicators. The thesis ends with some concluding remarks.

Keywords: accounting, economic categories, financial statements, indicators, business analysis.

UDK: 657(043,2)

VSEBINA

1	Uvod.....	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč	1
1.2	Namen in cilji diplomske naloge	1
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev diplomske naloge	2
1.4	Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema	2
1.5	Vsebina diplomske naloge	2
2	Računovodstvo in njegovi sestavni deli	4
2.1	Pojem računovodstva	4
2.2	Sestavni deli računovodstva	4
3	Gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje	8
3.1	Stroški	8
3.2	Odhodki.....	9
3.3	Prihodki.....	10
3.4	Poslovni izid.....	10
3.5	Sredstva.....	11
3.6	Obveznosti do virov sredstev	12
4	Temeljni računovodski izkazi	15
4.1	Pojem temeljnih računovodskih izkazov	15
4.1.1	Bilanca stanja.....	15
4.1.2	Izkaz poslovnega izida	15
4.1.3	Izkaz denarnih tokov	16
4.1.4	Izkaz gibanja kapitala	16
4.2	Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov	16
4.3	Bilančna načela	17
5	Računovodsko analiziranje poslovanja	19
6	Proučevano podjetje.....	21
6.1	Splošno.....	21
6.2	Temeljni računovodski izkazi proučevanega podjetja	21
7	Računovodsko analiziranje poslovanja podjetja s kazalniki	24
7.1	Kazalniki učinkovitosti in uspešnosti poslovanja	24
7.2	Kazalniki, povezani s sredstvi.....	26
7.4	Kazalniki obveznosti do virov sredstev	27
8	Sklep	30
	Literatura	31
	Viri.....	31

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Bilanca stanja	15
Preglednica 2: Bilanca poslovnega izida.....	15
Preglednica 3: Bilanca denarnih tokov po posredni metodi z izhodiščem v denarju.....	16
Preglednica 4: Bilanci stanja podjetja Projektiva Gorica, d. o. o., na dan 31. 12. 2009 in 31. 12. 2010.....	22
Preglednica 5: Izkaza poslovnega izida podjetja Projektiva Gorica, d. o. o., za leti 2009 in 2010.....	23

1 UVOD

Uvodoma je opredeljen obravnavani problem, predstavljena so tudi teoretična izhodišča. Sledi predstavitev namena in ciljev diplomske naloge ter predvidenih metod za doseganje ciljev. Uvod se zaključuje z opredelitvijo predvidenih predpostavk in omejitev pri obravnavanju problema ter s predstavitev vsebine diplomske naloge.

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Letno poročilo podjetja je sestavljeno iz njegovega računovodskega in poslovnega poročila. Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida sta temeljna računovodska izkaza in tako tudi sestavini računovodskega poročila podjetja. Bilanca stanja je pri tem dvostranski računovodski izkaz, ki na levi strani prikazuje stanje sredstev (aktiva), na desni strani pa stanje obveznosti do virov sredstev (pasiva). Obe strani sta uravnoreženi. Izkaz poslovnega izida pa prikazuje odhodke in prihodke v obračunskem obdobju ter poslovni izid kot razliko med njima (dobiček ali izgubo).

V Sloveniji je vsebina letnega poročila določena v Zakonu o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/06, 60/06 in 65/09) in Slovenskih računovodskih standardih (60. člen). Oblika letnega poročila pa je odvisna od velikosti podjetja.

Z računovodskim poročilom se podjetje predstavi notranjim in zunanjim uporabnikom računovodskih informacij, zato je njegova priprava zelo pomembna. V tem poročilu mora podjetje prikazati resnično sliko svojega poslovanja, ki je kasneje tudi javno objavljena v letnem poročilu.

1.2 Namen in cilji diplomske naloge

Namen diplomske naloge je predstaviti računovodsko poročilo kot sestavino letnega poročila podjetja. V ta namen je zato v nalogi na kratko povzeta veljavna zakonodaja na tem področju. Predstavljeni so tudi temeljni računovodski izkazi, to so bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in izkaz gibanja kapitala.

Cilj diplomske naloge je analizirati temeljne računovodske izkaze proučevanega podjetja. Gre za pristop računovodskega analiziranja poslovanja s kazalniki, tj. stopnjo udeležbe, indeks in koeficient. Omenjeni pristop omogoča predvsem ugotovitev dejanskega stanja in razloge zanj. Temu sledijo predlogi izboljšav.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev diplomske naloge

V diplomski nalogi gre za računovodsko analizo. Pri pripravi diplomske naloge je osredotočenost predvsem na sekundarnih virih podatkov, to je na literaturi in virih s proučevanega področja. Pri računovodskem analiziranju poslovanja so uporabljeni podatki iz temeljnih računovodskih izkazov podjetja.

Pristop je deskriptiven, kar pomeni, da je poudarek zlasti na opisu dejstev in procesov. Uporabljene so metode analize, sinteze in kompilacije.

Poleg deskriptivnega je uporabljen tudi analitičen pristop. To pomeni, da so na podlagi teoretičnih ugotovitev oblikovani sklepi o soodvisnosti med analiziranimi pojavi.

1.4 Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

Analiza je izdelana ob predpostavki, da podatki v računovodskih izkazih proučevanega podjetja kažejo pravo, realno in objektivno sliko tega, kar se je zgodilo v njegovem preteklem poslovanju.

Omejitve pri opravljeni analizi so povezane zlasti z dejstvom, da so vsi razpoložljivi podatki o proučevanem podjetju javnega značaja. To pomeni, da pri proučevanem podjetju ni na voljo notranjih informacij. Dodatno omejitev pri analizi poslovanja pomeni tudi obdobje analize, ki je omejeno na dve leti. Večletna primerjava bi zagotovo nudila boljši pregled poslovanja proučevanega podjetja.

1.5 Vsebina diplomske naloge

Uvodu sledi drugo poglavje, v katerem je predstavljen pojem računovodstva in njegovi sestavni deli.

V tretjem poglavju so predstavljene gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje. Tako so predstavljeni pojmi stroškov, odhodkov, prihodkov, poslovnega izida, sredstev in obveznosti do virov sredstev.

V četrtem poglavju so predstavljeni temeljni računovodski izkazi, to so bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in izkaz gibanja kapitala. Predstavljene so tudi njihove kakovostne značilnosti in bilančna načela.

Vsebina petega poglavja je povezana s predstavitvijo računovodskega analiziranja poslovanja. Govora je o stopnji udeležbe, indeksu in koeficientu, to je finančnih kazalnikov, ki so opredeljeni kot relativna števila.

V šestem poglavju je predstavljeno proučevano podjetje in njegova najpomembnejša temeljna računovodska izkaza, to je bilanca stanja in izkaz (bilanca) poslovnega izida.

V sedmem poglavju je predstavljena računovodska analiza poslovanja proučevanega podjetja s kazalniki. Pri tem so predstavljeni kazalniki učinkovitosti in uspešnosti poslovanja, kazalniki, povezani s sredstvi in kazalniki, ki se nanašajo na obveznosti do virov sredstev.

Diplomska naloga se konča s sklepnimi ugotovitvami.

2 RAČUNOVODSTVO IN NJEGOVI SESTAVNI DELI

Poglavje je namenjeno predstavitvi pojma računovodstvo in njegovih sestavnih delov. Med slednje spadajo knjigovodstvo, računovodsko predračunavanje, računovodsko nadziranje, računovodsko analiziranje in računovodsko informiranje.

2.1 Pojem računovodstva

Računovodstvo je dejavnost, ki spremlja in proučuje vrednostno izražene pojave, ki so povezani s poslovanjem nekega poslovnega sistema. Njegova cilja (nalogi) sta zlasti (Milost 2007, 187):

- da v dogovorjenem in uporabnikom računovodskih informacij razumljivem jeziku nudi informacije o tem, kaj se je v poslovnem življenju poslovnega sistema zgodilo;
- da oblikuje informacije, ki so pomembne za poslovno odločanje.

Vrednostno izraženi pojavi oziroma poslovni dogodki se pri tem lahko nanašajo na področje poslovanja z drugimi in na področje poslovanja znotraj poslovnega sistema. V prvem primeru gre za finančno, v drugem pa za stroškovno računovodstvo. V okvir finančnega računovodstva tako spadajo glavno (sintetično) knjigovodstvo, knjigovodstvo denarja, terjatev in obveznosti (saldakonti). V stroškovno računovodstvo pa spadajo knjigovodstvo osnovnih sredstev, materiala, plač, storitev kot prvin, stroškovnih mest, stroškovnih nosilcev, polproizvodov, proizvodov, trgovskega blaga in prodaje (Milost 2009, 20).

S pojmom finančnega in stroškovnega je povezan tudi pojem poslovnega računovodstva. S poslovnim računovodstvom se razume tisti del finančnega in stroškovnega računovodstva, ki je namenjen oblikovanju informacij, nujnih za poslovno odločanje. Razlike med finančnim in poslovnim računovodstvom je zelo dobro opisal Hočevar (2007, 234).

2.2 Sestavni deli računovodstva

Glavni sestavni deli računovodstva so:

- knjigovodstvo;
- računovodsko predračunavanje;
- računovodsko nadziranje;
- računovodsko analiziranje.

Knjigovodstvo prikazuje celotno stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev v določenem trenutku ter pojav vseh stroškov, odhodkov, prihodkov in poslovnega izida v obračunskem obdobju, zato je usmerjeno v preteklost. To pomeni, da so za knjigovodstvo zanimivi vsi poslovni dogodki, ki vplivajo na pojavljanje oziroma stanje vseh ekonomskih kategorij, in ne le na nekaterih od njih. Podatke o poslovnih procesih in stanjih zajema knjigovodstvo iz

knjigovodskih listin, ki morajo biti pravilno sestavljene in podpisane (Turk in Melavc 1998, 21). Knjigovodske listine imajo značaj pravnega dokaznega sredstva.

Zbiranje podatkov je v knjigovodstvu formalno, podatki pa so lahko urejeni po časovni in vsebinski sistematiki. Časovna sistematika pomeni vrstni red njihovega nastanka, kar je zabeleženo v dnevniku. Z vsebinsko sistematiko pa so razumljene vsebinske značilnosti, kar je prikazano v kontni poslovni knjigi (glavna knjiga) in v pomožnih knjigah. Rezultat knjigovodstva so računovodski obračuni, ki so zbirni (sintetični) ali podrobnejši (analitični) (Milost 2009, 12-14). Ti obračuni se lahko nanašajo na celoten poslovni sistem, njegove dele in poslovne učinke.

Računovodsko predračunavanje (načrtovanje, planiranje) je del celotnega obravnavanja podatkov o prihodnosti kot razsežnosti informacijskega področja nalog (Turk, Melavc in Korošec 2004, 26). To pomeni, da je na podlagi predvidevanja prihodnosti zasnovano določanje prihodnjega delovanja poslovnega sistema. Poslovno okolje poslovnega sistema je negotovo, zato je negotova tudi njegova dolgoročna poslovna uspešnost.

Računovodsko predračunavanje ne zajema celotnega predračunavanja, ki je potrebno pri delovanju podjetja, saj so njegov predmet lahko tudi velikosti, ki jih ni mogoče izraziti v denarni merski enoti (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 111).

Značilnost računovodskega predračunavanja je tudi neformalno zbiranje podatkov o predvidenih poslovnih dogodkih, ki ne morejo biti dokumentirani z ustreznimi knjigovodskimi listinami. Rezultat računovodskega predračunavanja so računovodski predračuni, ki so namenjeni notranjim in zunanjim uporabnikom ter so podlaga za sprejemanje poslovnih odločitev (Milost 2009, 14–15). Tudi predračuni se, podobno kot obračuni, lahko nanašajo na celoten poslovni sistem, njegove dele in poslovne učinke.

Računovodsko nadziranje se ukvarja s presojanjem pravilnosti pri oblikovanju podatkov in njihovem spreminjanju v informacije ter z odpravljanjem pri tem ugotovljenih nepravilnosti. Cilj je pridobiti zanesljive računovodske predračune in obračune ter doseči večjo usklajenost poslovanja z notranjimi in zunanjimi merili pravilnosti (Milost 2009, 15).

Obstajajo tri vrste računovodskega nadziranja poslovanja, in sicer kontroliranje podatkov, revidiranje (notranje, zunanje) ter inšpiciranje.

Kontroliranje poteka istočasno s potekom poslovnega procesa. Opravljajo ga osebe, ki so zaposlene v poslovnem sistemu. Kontroliranje deluje preventivno. Z odkritjem nepravilnosti pri računovodskem delu in odpravo le-teh je namreč preprečeno, da bi bili napačni podatki, povezani s poslovnimi dogodki, zapisani najprej v poslovne knjige in nato še v računovodska poročila. Če napake pri kontroliranju niso odkrite, je mogoče neskladje med knjigovodskim in dejanskim stanjem odkriti s popisom.

Revidiranje je lahko notranje in zunanje. Notranje revidiranje opravljajo notranji revizorji. Gre za strokovnjake, ki so zaposleni v poslovnem sistemu. Njihova naloga je zlasti presoјati, ali je delovanje posameznih temeljnih poslovnih funkcij (kadrovske, tehnične, nakupne, proizvodjalne, prodajne in finančne) optimalno. O svojih ugotovitvah poročajo poslovodstvu. Za zagotavljanje njihove nepristranskosti je zelo pomembno, da je služba za notranje revidiranje oblikovana kot štabna služba in kot takšna odgovorna poslovodstvu kot celoti. Poklicno skrbno delo notranjih revizorjev zelo olajša delo zunanjim revizorjem.

Zunanje revidiranje je kasnejše presoјanje poštenosti in resničnosti računovodskih podatkov v letnih računovodskih izkazih. Zunanji revizorji delujejo v javnem interesu, zato morajo biti odgovorni, neoporečni, nepristranski, neodvisni in poklicno skrbni. Cilj zunanjega revidiranja računovodskih izkazov je, da zunanji revizor poda mnenje o njih (Vezjak 1998, 26). Revizorjevo mnenje je lahko (Bergant 2010, 115):

- mnenje brez pridržka (pozitivno mnenje);
- mnenje brez pridržka z dodatnim pojasnilom;
- mnenje s pridržkom;
- negativno mnenje;
- revizor mnenje zavrne.

Napačno revizorjevo mnenje lahko povzroči poslovnim partnerjem poslovnega sistema (dobaviteljem, posojilodajalcem in drugim) škodo, zato je zunanji revizor v takšnem primeru tudi odškodninsko odgovoren.

Tudi inšpiciranje, podobno kot zunanje revidiranje, opravljajo osebe, ki niso zaposlene v poslovnem sistemu. Inšpektor se pri tem lahko osredotoči le na nekatere segmente poslovanja poslovnega sistema. Za inšpiciranje je ključnega pomena, ali je poslovanje poslovnega sistema skladno s predpisi in poteka, ko je nadzirani poslovni proces končan (Milost 2009, 17–18).

Računovodsko analiziranje (proučevanje) je računovodsko presoјanje kakovosti pojavov in računovodskih podatkov o njih (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 171). Zaradi njegove velike vloge pri pripravi tega dela je natančneje opredeljeno v petem poglavju.

V nadaljevanju bo opredeljen še pojem računovodskega informiranja, ki ga literatura sicer ne obravnava vedno tudi kot sestavino računovodstva. *Računovodsko informiranje* se ukvarja s posredovanjem računovodskih podatkov in informacij njihovim uporabnikom, ki so notranji ter zunanji. Zanj je odgovorno poslovodstvo.

Notranji uporabniki so izvajalci posameznih nalog v podjetju, poslovodstvo v podjetju, upravljalni in nadzorni organi v podjetju ter njegovi zaposleni. Zunanji uporabniki pa so lastniki podjetja, posojilodajalci, dobavitelji, kupci, država in javnost (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 183).

Vsi uporabniki ne potrebujejo enako podrobnih in enako pogostih informacij. V osnovi velja, da potrebujejo najpodrobnejše informacije zaposleni, ki opravljajo operativna dela. Slednji potrebujejo tudi najpogostejše informacije. Na drugi strani pa, na primer, državo ali javnost podjetje informira le enkrat letno, pri čemer so posredovane informacije zelo zbirne (na primer z letnim poročilom).

Pri računovodskem informiranju je treba upoštevati tudi načelo gospodarnosti. To pomeni, da stroški, povezani z oblikovanjem računovodskih informacij, ne smejo presegati z njimi dosežene koristi.

3 GOSPODARSKE KATEGORIJE, KI JIH RAČUNOVODSTVO SPREMLJA IN PROUČUJE

Gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje, so lahko opredeljene statično in dinamično.

Statično opredeljene gospodarske kategorije so tiste, ki jih je mogoče dojeti le v določenem trenutku. Mednje se uvrščajo sredstva in obveznosti do virov sredstev. Stanje teh gospodarskih kategorij je prikazano v bilanci stanja, ki se vedno glasi na določen trenutek oziroma dan.

Dinamično opredeljene gospodarske kategorije pa so tiste, ki jih je mogoče dojeti le v določenem obdobju. Mednje se uvrščajo stroški, odhodki, prihodki in poslovni izid. Vrednosti zadnjih treh so prikazane v izkazu poslovnega izida, ki se vedno glasi na določeno obdobje (Milost 2009, 27).

V nadaljevanju bodo na kratko predstavljane dinamično opredeljene gospodarske kategorije, nato pa še gospodarski kategoriji, ki sta opredeljeni statično.

3.1 Stroški

Stroški so cenovno oziroma vrednostno izraženi potroški prvin poslovnega procesa.

O stroških je mogoče govoriti le, ko obstaja prvina poslovnega procesa, ki se troši in za priskrbo katere je treba imeti denar. Nadalje morajo biti cenovno izraženi potroški smiselno povezani z nastajanjem poslovnih učinkov, pri čemer ne smejo prekoračiti utemeljenega zneska.

Stroški se razvrščajo po različnih merilih. Pomembni sta zlasti razvrstitvi na njihove analitične vrste ter po stroškovnih mestih in stroškovnih nosilcih (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 90).

Razvrstitev stroškov na *analitične vrste* je razvrstitev glede na to, kako se obnašajo stroški pri spreminjanju obsega dejavnosti. Po tem merilu se stroški delijo na stalne in spremenljive. Stalni stroški so pri tem tisti, ki so v celotnem znesku neodvisni od obsega dejavnosti in tisti, ki se na poslovni učinek pri povečevanju obsega dejavnosti zmanjšujejo. Lahko so neomejeno in omejeno stalni. Spremenljivi stroški pa so v celotnem znesku povsem odvisni od obsega dejavnosti (če ni opravljanja dejavnosti, tudi stroškov ni), na poslovni učinek pa so vedno enaki. Lahko so sorazmerni, rastoči ali padajoči (Milost 2009, 31).

Razvrstitev stroškov po *stroškovnih mestih in stroškovnih nosilcih* pa je razvrstitev stroškov glede na to, ali je povzročitelj stroškov (poslovni učinek) znan ali ne. Po tem merilu se stroški delijo na neposredne in splošne. Neposredni stroški so tisti, za katere je znano, kateri

poslovni učinki so jih povzročili. Ti stroške se zato na te poslovne učinke razdelijo neposredno. Mednje spadajo neposredni stroški materiala, dela, storitev, amortizacije in prodaje. Splošni stroški pa so tisti, katerih povzročitelji niso poznani. Ti stroški se zato delijo na poslovne učinke s koeficienti dodatka oziroma ključi. Kot koeficient dodatka pri tem služi kateri od neposrednih stroškov, ki so nastali pri opravljanju dejavnosti. Med splošne stroške spadajo splošni proizvodjalni stroški, splošni stroški nakupa, uprave, prodaje in financiranja (Milost 2009, 36-38).

V nadaljevanju bodo predstavljeni še nekateri drugi pojmi, pomembni za razumevanje teorije stroškov. Gre za pojme dodatnih, mejnih, okoliščinskih, dejanskih in standardnih stroškov (Milost 2009, 43).

Dodatni stroški so tisti stroški, ki nastanejo zaradi proizvodnje dodatne količine poslovnih učinkov. Če se dodatni stroški nanašajo na eno samo dodatno proizvedeno količinsko enoto, so to mejni stroški. Okoliščinski (oportunitetni) stroški so izgubljena korist, ki se pojavi zaradi opustitve določene različice. Dejanski stroški pa so pomnoženi dejanski potroški prvin poslovnega procesa z njihovimi dejanskimi cenami. Standardni stroški so tisti, ki nastanejo z zmnožkom teoretično upravičenih potroškov prvin poslovnega procesa in prav takšnih cen.

3.2 Odhodki

Odhodki so nasprotje prihodkov in skupaj z njimi oblikujejo poslovni izid v določenem obdobju. Večino odhodkov lahko opredelimo kot stroške v prodanih poslovnih učinkih. So žrtvovane vrednosti, nujne za doseganje prihodkov. Odhodke delimo na poslovne, finančne in druge (Milost 2009, 44-46).

Poslovni odhodki so v načelu enaki vračunanim stroškom v obračunskem obdobju, povečanim za stroške, ki se zadržujejo v začetnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje, ter zmanjšanim za stroške, ki se zadržujejo v končnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje. V trgovinskih podjetjih, kjer se stroški ne zadržujejo v zalogah, je treba pri ugotavljanju poslovnih odhodkov všteti še nabavno vrednost prodanega trgovskega blaga. Podobno kot trgovsko blago obravnavamo tudi prodani material. Vsa podjetja pa morajo tem stroškom dodati še morebitne deleže zaposlenih v razširjenem dobičku in prevrednotovalne poslovne odhodke, ki pred tem niso bili obravnavani kot stroški (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 96).

Poslovne odhodke je mogoče obravnavati po funkcionalnih skupinah in z obračunskega vidika. Prve sestavljajo vsi stroški v okviru lastne cene proizvedenih poslovnih učinkov, razen stroškov financiranja. Pri drugih pa prihaja do razlik glede na to, ali gre za proizvodjalne, storitvene ali trgovske poslovne sisteme (Milost 2009, 46-48).

Finančni odhodki so v veliki meri povezani z dolžniškim financiranjem poslovnega sistema. Mednje spadajo zlasti dane obresti, dani blagajniški popusti oziroma kasaskonti in prevrednotovalni finančni odhodki (npr. stroški odpisov finančnih naložb).

Drugi odhodki pa so posledica nepričakovanih pojavov in dogodkov iz preteklosti, ki neugodno vplivajo na poslovni izid (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 97). Mednje spadajo zlasti odhodki iz prejšnjih let, rezervacije za poravnavanje možne izgube, zneski za poravnavanje izgube iz prejšnjih let, plačane kazni ter odškodnine in podobno (Milost 2009, 49).

3.3 Prihodki

Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev (na primer denarja ali terjatev zaradi prodaje blaga) ali zmanjšanja dolgov (na primer zaradi opustitve njihove poravnave). Prek poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Prihodki se delijo na poslovne, finančne in druge (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 101).

Poslovni prihodki so prihodki od prodaje in drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki. Prihodke od prodaje sestavljajo prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v obračunskem obdobju. Razčlenjujejo se na prihodke od prodaje lastnih poslovnih učinkov ter prihodke od prodaje trgovskega blaga in materiala. Drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki, pa so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in podobni prihodki (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 101).

Finančni prihodki so povezani s finančnimi naložbami in terjatvami. Mednje spadajo zlasti prejete obresti, prejete dividende in prevrednotovalni finančni prihodki (npr. okrepitev vrednosti finančnih naložb).

Druge prihodke sestavljajo neobičajne postavke in ostali prihodki, ki povečujejo poslovni izid (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 102). Mednje spadajo zlasti prihodki iz prejšnjih let, zneski, prejeti za poravnavo izgube iz prejšnjih let, prejete kazni in odškodnine ter druge podobne postavke.

3.4 Poslovni izid

Poslovni izid je razlika med prihodki in odhodki. O njem je mogoče govoriti na ravni poslovnega sistema in na ravni poslovnega učinka (Milost 2009, 53).

Na ravni poslovnega sistema obstajajo temeljne in druge (razširjene) vrste poslovnega izida. Med temeljne vrste poslovnega izida se uvrščajo dobiček, čisti dobiček in izguba. Dobiček je

pozitivna, izguba pa negativna razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki. Čisti dobiček pa je dobiček, zmanjšan za davek od dohodka pravnih oseb.

Med druge vrste poslovnega izida spadajo zlasti (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 106):

- prispevek za kritje (razlika med prihodki od prodaje in spremenljivi stroški v prodanih poslovnih učinkih);
- kosmati poslovni izid (razlika med poslovnimi prihodki in proizvodjalnimi stroški v prodanih poslovnih učinkih);
- razlika v ceni (razlika med prihodki od prodaje in nabavno vrednostjo prodanega trgovskega blaga);
- dohodek (vsota čistega dobička, plač, davščin in obresti, zmanjšana za izgubo).

Na ravni poslovnega učinka obstajata pojma dobiček in izguba pri prodanem poslovnem učinku. O prvem je mogoče govoriti takrat, ko je prodajna cena poslovnega učinka višja od lastne, o drugem pa, ko je položaj obraten (Milost 2009, 55).

3.5 Sredstva

Sredstva so vse, kar je last poslovnega sistema oziroma tisto, s čimer poslovni sistem uresničuje cilje in smotre svojega delovanja. Imenuje se jih tudi premoženje. Sredstva imajo obliko stvari, pravic in denarja.

Unovčljivost (likvidnost) sredstev pomeni njihovo oddaljenost od denarne oblike (Milost 2009, 60). Po tem kriteriju se sredstva delijo na denar, kratkoročno unovčljiva sredstva, dolgoročno unovčljiva sredstva in neunovčljiva sredstva. Slednja se v poslovnem procesu ne bodo nikoli spremenila v denar, zato je treba njihovo vrednost v celoti odpisati in jih izločiti iz računovodskih evidenc.

Pomembna je zlasti temeljna razvrstitev sredstev, ki je razvrstitev sredstev na osnovna in obratna sredstva ter finančne naložbe.

Osnovna sredstva imajo obliko stvari in pravic, na poslovne učinke prenašajo svojo vrednost in se v prvotno pojavno obliko sredstev (denar) vračajo v času, ki je daljši od enega leta.

Med osnovna sredstva v obliki stvari (opredmetena) spadajo zemljišča, zgradbe, oprema, gozdovi in večletni nasadi, osnovna čreda in investicijski material na zalogi, ki je namenjen vgradnji v osnovna sredstva. Ta sredstva so lahko v uporabi, v pripravi, zunaj uporabe oziroma dana v poslovni najem (zakup).

Med osnovna sredstva v obliki pravic (neopredmetena) spadajo:

- naložbe v koncesije, patente, licence, blagovne znamke in podobno;
- organizacijski (zagonski) stroški in stroški razvijanja;

- naložbe v dobro ime;
- terjatve, ki se nanašajo na gradnjo osnovnih sredstev (Milost 2009, 63-64).

Osnovna sredstva se med sredstvi izkazujejo po neodpisani vrednosti, ki je pozitivna razlika med nabavno vrednostjo in popravkom vrednosti. Nabavna vrednost je pri tem vrednost naložbe v osnovno sredstvo, popravek vrednosti pa je vrednost, ki jo je osnovno sredstvo že preneslo na poslovne učinke (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 8).

Obratna sredstva imajo obliko stvari, pravic in denarja, v poslovnem procesu snovno prehajajo v poslovne učinke in se v prvotno pojavno obliko vračajo v času, ki je krajši od enega leta.

Med obratna sredstva v obliki stvari spadajo material, drobn inventar, nedokončani proizvodi, dokončani proizvodi in trgovsko blago.

Med obratna sredstva v obliki pravic spadajo:

- prejeti kratkoročni vrednostni papirji;
- kratkoročne poslovne terjatve;
- kratkoročno odloženi stroški;
- prehodno nezaračunani prihodki (Milost 2009, 65).

Zadnji postavki se uvrščata med aktivne časovne razmejitve.

Med obratna sredstva v obliki denarja spadajo zlasti denar (na transakcijskem računu, v blagajni) in odprti akreditivi.

Finančne naložbe so sredstva, ki poslovnemu sistemu omogočajo doseganje finančnih prihodkov. Mednje spadajo dana posojila (kratkoročna, dolgoročna), naložbe, ki se pojavljajo kot kapital drugih poslovnih sistemov in naložbe v odkupljene lastne delnice (Milost 2009, 67).

3.6 Obveznosti do virov sredstev

Obveznosti do virov sredstev nam dajejo odgovor na vprašanje lastništva nad sredstvi, s katerimi razpolaga poslovni sistem. Vedeti je namreč potrebno, od katerih pravnih in fizičnih oseb je poslovni sistem pridobil sredstva in kakšne obveznosti mu to prinaša. Viri sredstev so tako pravne in fizične osebe, ki so poslovnemu sistemu s svojimi finančnimi naložbami ali dobavami omogočile sredstva (Milost 2009, 68).

Pomembna lastnost obveznosti do virov sredstev je, da v določenem času zapadejo v plačilo in jih je treba poravnati. Glede na zapadlost so obveznosti do virov sredstev lahko takojšnje, kratkoročne, dolgoročne in trajne.

Pomembna je zlasti temeljna razvrstitev obveznosti do virov sredstev, po kateri se razvrščajo na kapital, pasivne časovne razmejitve in dolgove.

Kapital izraža lastniško financiranje poslovnega sistema in je z vidika poslovnega sistema njegova obveznost do lastnikov. Hkrati je kapital tudi sredstvo za zaščito upnikov poslovnega sistema. Pojmuje se lahko finančno in stvarno (Milost 2009, 69).

Po finančnem pojmovanju so kapital vsa sredstva, ki so jih lastniki vložili v poslovni sistem. Po tem pojmovanju ustvari poslovni sistem čisti dobiček takrat, ko se vrednost njegovega kapitala v poslovnem letu poveča. Zmanjšanje vrednosti kapitala pa pomeni, da je poslovni sistem posloval neuspešno. Ko se govori o povečanju ali zmanjšanju vrednosti kapitala, se ima v mislih sprememba, ki so posledica poslovanja, ne pa dodatnih vplačil kapitala oziroma izplačil iz kapitala lastnikom. Finančno pojmovanje kapitala je vgrajeno v Slovenske računovodske standarde (Slovenski inštitut za revizijo 2006, VI). Po stvarnem pojmovanju kapitala pa doseže podjetje čisti dobiček takrat, ko se njegova proizvodna zmogljivost poveča.

Kapital sestavljajo:

- vpoklicani kapital;
- kapitalske rezerve;
- rezerve iz dobička;
- presežek iz prevrednotenja;
- preneseni čisti poslovni izid (dobiček ali izguba);
- čisti poslovni izid poslovnega leta (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 51).

Pasivne časovne razmejitve so lahko:

- kratkoročne in
- dolgoročne.

Med kratkoročne pasivne časovne razmejitve spadajo kratkoročno odloženi prihodki in kratkoročno vnaprej vračunani stroški (odhodki).

Dolgoročne časovne razmejitve so rezervacije in so namenjene poravnavanju prihodnjih dolgoročnih obveznosti. Osnova za oblikovanje rezervacij so:

- dolgoročno odloženi prihodki in
- dolgoročno vnaprej vračunani stroški oziroma odhodki (Milost 2009, 72).

Dolgovi so obveznosti do upnikov poslovnega sistema. Lahko so kratkoročni in dolgoročni. Pojavljajo se lahko iz naslova poslovanja in financiranja.

Med kratkoročne dolgove iz poslovanja spadajo zlasti prejeti predujmi, kratkoročne obveznosti do dobaviteljev, druge kratkoročne obveznosti, povezane s stroški poslovanja,

kratkoročne obveznosti, povezane s stroški financiranja in kratkoročne obveznosti, povezane z razdelitvijo poslovnega izida. Med dolgoročne dolgove iz poslovanja pa spadajo dolgoročni krediti dobaviteljev, povezani z nabavljenimi poslovnimi učinki.

Med kratkoročne dolgove iz financiranja prištevamo kratkoročno dobljena posojila in izdane kratkoročne vrednostne papirje. Med dolgoročne dolgove iz financiranja pa prištevamo dolgoročno dobljena posojila in izdane dolgoročne vrednostne papirje (Milost 2009, 72–73).

4 TEMELJNI RAČUNOVODSKI IZKAZI

V nadaljevanju je predstavljen pojem temeljnih računovodskih izkazov. Temu sledi predstavitev njihove kakovostne značilnosti in bilančnih načel.

4.1 Pojem temeljnih računovodskih izkazov

Med temeljne računovodske izkaze spadajo bilanca stanja, izkaz (bilanca) poslovnega izida, izkaz (bilanca) denarnih tokov in izkaz (bilanca) gibanja kapitala. V nadaljevanju bo na kratko predstavljena njihova vsebina.

4.1.1 Bilanca stanja

Bilanca stanja prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev na določen dan. Leva stran (aktiva) je stran sredstev, desna stran (pasiva) pa je stran obveznosti do virov sredstev. Obe strani sta uravnoreženi. Sredstva in obveznosti do virov sredstev so v bilanci stanja razvrščena na podlagi temeljne razvrstitve. Bilanca stanja je prikazana v preglednici 1 (Milost 2009, 77).

Preglednica 1: Bilanca stanja

<i>Bilanca stanja na dan ...</i>	
<i>Sredstva</i>	<i>Viri sredstev</i>
Osnovana sredstva	Kapital
Obratna sredstva	Pasivne časovne razmejitev
Finančne naložbe	Dolgovi

4.1.2 Izkaz poslovnega izida

Izkaz (bilanca) poslovnega izida prikazuje odhodke, prihodke in poslovni izid v obračunskem obdobju. Leva stran je odhodkovna, desna pa prihodkovna. Odhodki in prihodki so v izkazu poslovnega izida razvrščeni na podlagi temeljne razvrstitve. Bilanca poslovnega izida je prikazana v preglednici 2 (Milost 2009, 82).

Preglednica 2: Bilanca poslovnega izida

<i>Bilanca poslovnega izida za obdobje od ... do ... ..</i>	
<i>Odhodki</i>	<i>Prihodki</i>
Poslovni odhodki	Poslovni prihodki
Finančni odhodki	Finančni prihodki
Drugi odhodki	Drugi prihodki

4.1.3 Izkaz denarnih tokov

Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida ne dajeta zadostnih informacij o denarnem toku. Z denarnim tokom pri tem mislimo na (Milost 2009, 87):

- prejemke in izdatke v obračunskem obdobju ali
- pritoke in odtoke, to je spremembe vrednosti vseh sredstev in obveznosti do virov sredstev v obračunskem obdobju.

Izkaz (bilanco) denarnih tokov je mogoče sestaviti po neposredni in posredni metodi. V praksi se najpogosteje sestavlja bilanca denarnih tokov po posredni metodi z izhodiščem v denarju. Za njeno sestavo je treba imeti podatke iz dveh zaporednih bilanc stanja. Bilanca denarnih tokov, sestavljena po posredni metodi in z izhodiščem v denarju, je prikazana v preglednici 3.

Preglednica 3: Bilanca denarnih tokov po posredni metodi z izhodiščem v denarju

Bilanca denarnih tokov za obdobje od ... do ...	
Pritoki	Odtoki
Začetno stanje denarja	Povečanje nedenarnih oblik sredstev
Zmanjšanje nedenarnih oblik sredstev	Zmanjšanje obveznosti do virov sredstev
Povečanje obveznosti do virov sredstev	Končno stanje denarja

4.1.4 Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala je računovodski izkaz, ki prikazuje spremembe posameznih sestavin kapitala v obračunskem obdobju. Te spremembe so lahko posledica delitve čistega dobička, poravnavanja izgube, dodatnih vložkov lastnikov v poslovni sistem in podobnih poslovnih dogodkov. Izkaz gibanja kapitala ima običajno obliko sestavljene preglednice sprememb vseh sestavin kapitala (Milost 2009, 92). Možni pojavi, ki povzročajo spremembe posameznih sestavin kapitala, so:

- začetno stanje kapitala v obdobju;
- premiki v kapital;
- premiki v kapitalu;
- premiki iz kapitala;
- končno stanje kapitala v obdobju.

4.2 Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov

Pri sestavljanju temeljnih računovodskih izkazov je treba upoštevati tri temeljne računovodske predpostavke, in sicer upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov, upoštevanje

časovne neomejenosti delovanja in upoštevanje resnične ter poštene predstavitve v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen.

Upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov pomeni, da je treba poslovne dogodke upoštevati v pravem obračunskem obdobju. To pomeni, da se jih izkaže takrat, ko se pojavijo, in ne šele ob plačilu.

Upoštevanje časovne neomejenosti delovanja pomeni, da se ob sestavljanju računovodskih izkazov predpostavlja nadaljevanje poslovanja poslovnega sistema. Zaradi predpostavke neomejene življenjske dobe poslovnega sistema pri vrednotenju bilančnih postavk ni potrebna absolutna točnost.

Upoštevanje resnične in poštene predstavitve pa pomeni, da morajo računovodski izkazi resnično in pošteno prikazovati spremembe posamičnih cen in vrednosti evra (Milost 2009, 23).

4.3 Bilančna načela

Pri sestavljanju računovodskih izkazov (bilanc) je treba upoštevati določena načela. Gre za načela sestavljanja bilance in načela vrednotenja bilančnih postavk. Prva pri tem pomenijo formalne, druga pa vsebinske zahteve, ki jih je treba upoštevati pri bilanciranju.

Med načela sestavljanja bilance spadajo (Milost 2009, 24):

- načelo razumljivosti, ki pomeni, da uporabniki računovodskih izkazov razumejo postavke v njih;
- načelo ustreznosti, ki pomeni, da imajo postavke v računovodskih izkazih potrebne koristne lastnosti;
- načelo zanesljivosti, ki pomeni, da postavke v računovodskih izkazih ne vsebujejo pomembnih napak ali pristranskih stališč;
- načelo primerljivosti, ki pomeni, da morajo biti računovodski izkazi sestavljeni metodično enotno.

Med načela vrednotenja bilančnih postavk spadajo (Milost 2009, 93–94):

- načelo doslednosti, ki pravi, da moramo izbrana pravila vrednotenja bilančnih postavk iz obdobja v obdobje dosledno uporabljati; če pa do spremembe pri vrednotenju vseeno pride, moramo izkazati njene učinke in pojasniti vzroke zanjo;
- načelo previdnosti pri bilanciranju, ki je sestavljeno iz podnačela realizacije in podnačela neenake vrednosti; podnačelo realizacije pravi, da bilanca lahko vsebuje le realizirane dobičke; podnačelo neenake vrednosti pa pravi, da za izkazovanje sredstev uporabljamo najmanjše verjetne vrednosti, za izkazovanje obveznosti do virov sredstev pa največje

verjetne vrednosti; Koletnik in Koželj (2005, 51) ugotavljata, da je podnačelo neenake vrednosti glavni pobudnik za ustvarjanje legalnih tihih rezerv;

- načelo časovne povezanosti bilanc, ki pravi, da je začetna bilanca obračunskega obdobja enaka končni bilanci prejšnjega obračunskega obdobja; upoštevanje tega načela onemogoča spremembe pri vrednotenju bilančnih postavk med končno bilanco prejšnjega obdobja in začetno bilanco naslednjega obdobja.

5 RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE POSLOVANJA

Računovodsko analiziranje (proučevanje) se ukvarja s presojanjem ugodnosti poslovnih procesov in stanj ter predlaganjemboljšav. Gre za analiziranje, ki temelji na računovodskih podatkih (Milost 2009, 18).

Računovodsko analiziranje je del celotnega analiziranja poslovanja podjetja. Razlikuje se od finančnega analiziranja, ki zajema le preučevanje poslovanja z vidika finančnega področja nalog v podjetju (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 171).

Računovodsko analiziranje je sestavina finančnega računovodstva, kadar obravnava računovodske podatke, pomembne za prikazovanje celotnega podjetja ali njegovih razmerij z drugimi. Kadar pa računovodsko analiziranje obravnava računovodske podatke o podrobnostih z notranjega področja delovanja, takrat je sestavina stroškovnega računovodstva. Ne glede na to, ali gre za proučevanje v okviru stroškovnega ali finančnega računovodstva, je treba pri proučevanju, pomembnem za odločanje poslovanja (ali lastnikov), upoštevati tudi njegovo poslovodno (odločevalno) vlogo (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 171).

Pri računovodskem analiziranju je mogoče uporabljati različne metode, kot na primer metodo razčlenjevanja, metodo primerjanja, metodo izločanja, metodo osamljenja in metodo strjevanja. Uporabiti je mogoče vse metode ali le nekatere od njih. Uporaba analitičnih metod si sledi v logičnem zaporedju. Delo računovodskega analitika je bistveno olajšano, če so računovodski podatki prikazani metodično usklajeni. Na takšen način je mogoče lažje primerjati dosežke iz različnih obdobj, uresničene dosežke z načrtovanimi in podobno.

Informacije, ki so rezultat računovodskega analiziranja poslovanja, so za poslovodstvo zelo pomembne. Narava dela in uporaba ustreznih metod namreč računovodskemu analitiku omogoča, da odkrije zelo pomembne zakonitosti v poslovanju podjetja. Analitik pri tem ne ugotavlja le aktualne kakovosti poslovanja podjetja, ampak tudi razloge za obstoječe stanje.

Pomembno sredstvo računovodskega analiziranja so tudi kazalniki poslovanja, ki so lahko finančni in nefinančni. Finančni kazalniki so tisti, pri katerih se primerjajo vrednostno izražene velikosti, z nefinančnimi pa tiste, ki so izraženi opisno. Finančni kazalniki so lahko izraženi kot absolutna in relativna števila, nefinančni pa absolutno (na primer zadovoljstvo kupcev) ali relativno (na primer število reklamacij na tisoč prodanih proizvodov) (Milost 2007, 191). V praksi se najpogosteje uporablja finančne kazalnike, ki so izraženi kot relativna števila. To so stopnja udeležbe, indeks in koeficient.

Stopnja udeležbe sestavnega dela v celoti se dobi, če se podatek za sestavni del deli s podatkom celote (na primer delež poslovnih odhodkov med odhodki). Do indeksa se pride s primerjavo istovrstnih podatkov, ki se nanašajo na različne, toda med seboj sorodne procese

ali stanja (na primer v višini doseženega dobička v različnih poslovnih letih oziroma med različnimi podjetji). Koefficient pa se dobi s primerjavo raznovrstnih podatkov, ki se nanašajo na med seboj primerljive procese ali stanja (na primer višina doseženih prihodkov na zaposlenega).

6 PROUČEVANO PODJETJE

V nadaljevanju so najprej navedeni splošni podatki o proučevanem podjetju. Sledi predstavitev najpomembnejših temeljnih računovodskih izkazov, to je bilance stanja in izkaza poslovnega izida.

6.1 Splošno

Proučevano podjetje spada med mikro podjetje in je bilo ustanovljeno leta 1991. Osnovni kapital podjetja je 78.592 evrov. Podjetje je storitveno in se ukvarja z inženirsko dejavnostjo, s tehničnim svetovanjem, z arhitekturno dejavnostjo in s projektiranjem. Cilj podjetja je razširiti opravljanje svojih dejavnosti zlasti v sosednje države Evropske unije.

6.2 Temeljni računovodski izkazi proučevanega podjetja

V nadaljevanju bo predstavljena bilanca stanja in izkaz poslovnega izida proučevanega podjetja. Osnova za sestavo omenjenih računovodskih izkazov je računovodsko poročilo podjetja.

Bilanca stanja se glasi na dan 31. 12. 2010. Poleg besedila jo sestavljajo še trije številčni stolpci. V prvem je prikazano stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev na dan 31. 12. 2010, v drugem pa stanje teh gospodarskih kategorij leto prej. Bilanca stanja tako omogoča vpogled v stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev na dva bilančna datuma, ki si časovno sledita. Ti podatki so tudi osnova za računovodsko analiziranje poslovanja podjetja s kazalniki. V tretjem številčnem stolpcu pa so prikazani odstotni indeksi, ki kažejo na intenzivnost sprememb posameznih gospodarskih kategorij v obdobju med bilančnima datumoma.

Izkaz poslovnega izida se glasi na poslovno leto 2010. Poleg besedila ga sestavljajo še trije številčni stolpci. V prvem so prikazani odhodki, prihodki in poslovni izid v letu 2010, v drugem pa so velikosti teh gospodarskih kategorij v letu 2009. Ti podatki so osnova za računovodsko analiziranje poslovanja podjetja s kazalniki. V tretjem stolpcu so prikazani še odstotni indeksi, ki kažejo na intenzivnost sprememb posameznih gospodarskih kategorij v obeh poslovnih letih.

Bilanca stanja podjetja je prikazana v preglednici 1, izkaz poslovnega izida pa v preglednici 4. Vsi zneski so navedeni v evrih.

Preglednica 4: Bilanci stanja podjetja Projektiva Gorica, d. o. o., na dan 31. 12. 2009 in 31. 12. 2010

Zap. Štev.	Postavka	Znesek v evrih		Odstotni indeks (3 : 4)
		31. 12. 2010	31. 12. 2009	
1	2	3	4	5
	<i>Sredstva</i>	248.926	594.363	42
A.	<i>Dolgoročna sredstva</i>	906	1.095	83
	Opredmet. osnovna sredstva	906	1.095	83
B.	<i>Kratkoroč. Sredstva</i>	248.020	593.268	12
	Kratkoročne finančne naložbe	8.000	89.308	9
	Kratkoročne poslovne terjatve	200.877	503.425	40
	Kratk. posl. terjatve do kupcev	200.739	457.243	44
	Kratk. posl. terjatve do drugih	138	46.182	0,3
	Denarna sredstva	39.143	535	7.316
	<i>Viri sredstev</i>	248.926	594.363	42
A.	<i>Kapital</i>	210.263	209.892	100
	Vpoklicani kapital	78.952	78.952	100
	Osnovni kapital	78.952	78.952	100
	Kapitalske rezerve	112.456	112.456	100
	Rezerve iz dobička	-19.054	-19.054	100
	Zakonske rezerve	1.811	1.811	100
	Lastne delnice in poslovni deleži (odbitna postavka)	20.865	20.865	100
	Preneseni čisti dobiček	37.538	37.490	100
	Čisti dobiček poslovnega leta	371	48	773
B.	<i>Kratkor. obveznosti</i>	38.663	384.471	100
	Kratkor. poslovne obveznosti	38.663	384.471	100
	Kratk. posl. obvez. do dobavit.	5.082	306.701	2
	Druge kratk. obveznosti	33.581	77.770	43

Vir: Projektiva Gorica 2010.

Preglednica 5: Izkaza poslovnega izida podjetja Projektiva Gorica, d. o. o., za leti 2009 in 2010

Zap. št.	Postavka	Znesek v evrih		Odstotni indeks (3 : 4)
		2010	2009	
1	2	3	4	5
A.	<i>Čisti prihod. od prodaje</i>	264.395	776.562	34
	Čisti prih. od prod. na domač. trgu	264.395	776.562	34
B.	<i>Kosm. donos od poslov.</i>	264.395	776.562	34
C.	<i>Poslovni odhodki</i>	210.594	779.589	27
	Stroški blaga, materiala n storitev	168.338	726.865	23
	Stroški porabljenega materiala	2.743	5.613	49
	Stroški storitev	165.595	721.252	23
	Stroški dela	41.535	48.450	86
	Stroški plač	32.292	33.742	96
	Stroški pokojninskih zavarovanj	2.858	2.986	96
	Stroški drugih social. Zavarovanj	2.341	2.446	96
	Drugi stroški dela	4.044	9.276	44
	Odpisi vrednosti	188	2.421	8
	Amortizacija	188	2.421	8
	Drugi poslovni odhodki	533	1.853	29
D.	<i>Dobiček iz poslovanja</i>	53.801	0	/
E.	<i>Finančni prihodki</i>	546	246	222
F.	<i>Finančni odhodki</i>	64	67	96
G.	<i>Drugi prihodki</i>	0	2.908	0
H.	<i>Drugi odhodki</i>	53.819	0	/
I.	<i>Celotni dobiček</i>	464	60	773
J.	<i>Davek iz dobička</i>	93	12	775
K.	<i>Čisti dob. obrač. obdobj.</i>	371	48	773
	<i>Povpr. štev. zaposlenih</i>	2,46	3,00	82
	<i>Štev. mesecev poslov.</i>	12	12	100

Vir: Projektiva Gorica 2010.

7 RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE POSLOVANJA PODJETJA S KAZALNIKI

V nadaljevanju so predstavljeni kazalniki poslovanja, tj. izračuni z uporabo podatkov v računovodskih izkazih preučevanega podjetja. Gre za kazalnike učinkovitosti in uspešnosti poslovanja, kazalnike, povezane s sredstvi in kazalnike, povezane z obveznostmi do virov sredstev. Omenjeni kazalniki so smiselno povzeti po SRS 29 - Računovodsko preučevanje (računovodsko analiziranje).

Posamezen kazalnik je najprej predstavljen, nato pa je izračunana njegova vrednost na dan 31. 12. 2009 in 31. 12. 2010 (oziroma za leti 2009 in 2010, če gre za kazalnik, ki vsebuje podatke o dinamično opredeljenih gospodarskih kategorijah). Sledi še kratek komentar vrednosti posameznega kazalnika.

7.1 Kazalniki učinkovitosti in uspešnosti poslovanja

Med kazalniki učinkovitosti in uspešnosti poslovanja so predstavljeni koeficienti celotne gospodarnosti, gospodarnosti poslovanja in čiste donosnosti kapitala.

Koeficient celotne gospodarnosti kaže razmerje med vsemi prihodki in vsemi odhodki. Vrednost koeficienta večja od ena pomeni, da je podjetje ustvarilo dobiček. Zelo pomemben poslovni cilj je namreč doseganje čim višjega dobička na dolgi rok. Poslovanje poslovnega sistema je gospodarno takrat, ko so vsi prihodki večji od vseh odhodkov. Večja kot je vrednost koeficienta, večja je gospodarnost in uspešnejše je podjetje (Bojnec in drugi 2007, 237).

$$\text{Koeficient celotne gospodarnosti} = \frac{\text{Prihodki}}{\text{Odhodki}} \quad (1)$$

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{779.716}{779.656} = 1,0001 \quad (2)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{264.941}{264.477} = 1,0018 \quad (3)$$

Vrednosti kazalnika sta v obeh poslovnih letih enaki približno 1. To pomeni, da so v podjetju en evro odhodkov ustvaril približno en evro prihodkov (Bojnec in drugi 2007, 237). Podjetje je v obeh letih doseglo relativno majhen dobička.

Ugotoviti je mogoče, da sta se vrednosti prihodkov in odhodkov v letu 2010 zelo zmanjšali, kar je posledica manjšega obsega poslovanja kot posledice gospodarske krize. V strukturi prihodkov v obeh poslovnih letih prevladujejo poslovni prihodki. Podobno velja tudi za strukturo odhodkov v letu 2009. V letu 2010 pa pomemben delež odhodkov predstavljajo

drugi odhodki (kar petino vseh odhodkov). Veliko povečanje deleža drugih odhodkov je posledica odpisa terjatev.

Koeficient gospodarnosti poslovanja kaže razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki. Pove nam, koliko denarnih enot poslovnih prihodkov je nastalo na eno denarno enoto poslovnih odhodkov (Bojnec in drugi 2007, 238). Glede na to, da se primerjata med seboj najpomembnejši vrsti prihodkov in odhodkov, je informacijska moč kazalnika velika.

$$\text{Koeficient gospodarnosti poslovanja} = \frac{\text{Poslovni prihodki}}{\text{Poslovni odhodki}} \quad (4)$$

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{776.562}{779.589} = 0,9961 \quad (5)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{264.395}{210.594} = 1,2555 \quad (6)$$

Vrednost kazalnika za leto 2009 je manjša od 1, kar pomeni, da je bilo poslovanje podjetja v tem letu negospodarno. K temu so največ prispevali poslovni odhodki, ki so pomenili praktično celotno vrednost odhodkov. V letu 2010 se je vrednost kazalnika zelo povečala, saj je podjetje ustvarilo velik presežek poslovnih prihodkov nad poslovnimi odhodki. Omenjeno dejstvo pa ni imelo za posledico tudi povečanja koeficienta celotne gospodarnosti. V tem letu se je namreč zelo povečala višina finančnih odhodkov.

Koeficient čiste donosnosti kapitala kaže razmerje med čistim dobičkom in kapitalom.

$$\text{Koeficient čiste donosnosti kapitala} = \frac{\text{Čisti dobiček}}{\text{Kapital}} \quad (7)$$

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{48}{209.892} = 0,0002 \quad (8)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{371}{210.263} = 0,0017 \quad (9)$$

Vrednosti kazalnika sta v obeh poslovnih letih zelo majhni. Ti vrednosti sta rezultat zelo majhnega zneska dobička in posledično čistega dobička ob praktično nespremenjeni vrednosti kapitala.

Koeficient razširjene donosnosti sredstev kaže razmerje med vsoto dobička (izgube) in danih obresti ter povprečno vrednostjo sredstev. Iz kazalnika je mogoče ugotoviti uspešnost posloводства pri ravnanju s sredstvi podjetja.

$$\text{Koeficient razširjene donosnosti sredstev} = \frac{(\text{Dobiček ali izguba} + \text{Dane obresti})}{\text{Povprečna sredstva}} \quad (10)$$

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{(60 + 67)}{594.363} = 0,0002 \quad (11)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{(464 + 64)}{248.926} = 0,0021 \quad (12)$$

Pri izračunu je upoštevana vrednost sredstev na oba presečna bilančna datuma.

Vrednosti kazalnika sta v obeh poslovnih letih zelo majhni in sta posledica zlasti nizke vrednosti dobička podjetja v obeh poslovnih letih.

7.2 Kazalniki, povezani s sredstvi

Med kazalniki, povezanimi s sredstvi, je predstavljena stopnja udeležbe osnovnih sredstev v sredstvih in koeficient opremljenosti dela s sredstvi.

Stopnja udeležbe osnovnih sredstev v sredstvih kaže razmerje med osnovnimi sredstvi po neodpisani vrednosti in sredstvi.

$$\text{Stopnja udeležbe osnovnih sredstev v sredstvih} = \frac{\text{Osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti)}}{\text{Sredstva}} \quad (13)$$

$$\text{Stopnja udeležbe}_{2009} = \frac{1.095}{594.363} = 0,002 \quad (14)$$

$$\text{Stopnja udeležbe}_{2010} = \frac{906}{248.926} = 0,004 \quad (15)$$

Vrednost kazalnika je v obeh poslovnih letih zelo nizka. Podjetje razpolaga z zelo majhno vrednostjo osnovnih sredstev, kar je posledica dejstva, da je večino razpoložljivih osnovnih sredstev podjetje pridobilo s poslovnim najemom. Posluje namreč v najetih prostorih, ki so bili že ob najemu ustrezno opremljeni. Tako pridobljena osnovna sredstva pa niso izkazana v poslovnih knjigah najemnika, to je proučevanega podjetja.

Koeficient opremljenosti dela s sredstvi kaže razmerje med vrednostjo sredstev po neodpisani vrednosti in številom zaposlenih.

$$\text{Koeficient opremljenosti dela s sredstvi} = \frac{\text{Sredstva (po neodpisani vrednosti)}}{\text{Število zaposlenih}} \quad (16)$$

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{594.363}{3} = 198.121 \quad (17)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{248.926}{2,46} = 101.189 \quad (18)$$

Vrednost kazalnika se je v letu 2010 zmanjšala za 49 odstotkov. Zmanjšanje je zlasti posledica zmanjšanja vrednosti sredstev podjetja. Med sredstvi podjetja so se zmanjšale zlasti kratkoročne poslovne terjatve, in sicer za 60 odstotkov. Zmanjšanje vrednosti kratkoročnih finančnih naložb je bilo sicer še večje (91 odstotkov), vendar pa slednje pomenijo bistveno manjši delež celotnih sredstev.

7.4 Kazalniki obveznosti do virov sredstev

Med kazalniki, ki se nanašajo na obveznosti do virov sredstev, so predstavljene stopnja finančne neodvisnosti, stopnja kritja osnovnih sredstev, koeficient neposrednega kritja kratkoročnih obveznosti, koeficient hitrega kritja kratkoročnih obveznostih in koeficient kratkoročnega kritja kratkoročnih obveznosti.

Stopnja finančne neodvisnosti kaže razmerje med kapitalom in obveznostmi do virov sredstev.

$$\text{Stopnja finančne neodvisnosti} = \frac{\text{Kapital}}{\text{Obveznosti do virov sredstev}} \quad (19)$$

$$\text{Stopnja}_{2009} = \frac{209.892}{594.363} = 0,3531 \quad (20)$$

$$\text{Stopnja}_{2010} = \frac{210.263}{248.926} = 0,8447 \quad (21)$$

Vrednost kazalnika se je v letu 2010 zelo povečala. Na dan 31. 12. 2009 je namreč delež kapitala v strukturi obveznosti do virov sredstev znašal 35 odstotkov, leto kasneje pa kar 84 odstotkov. Omenjeno povečanje kazalnika je posledica velikega zmanjšanja kratkoročnih obveznosti v letu 2010 glede na leto prej.

Stopnja kritja osnovnih sredstev kaže razmerje med kapitalom in osnovnimi sredstvi po neodpisani vrednosti.

$$\text{Stopnja kritja osnovnih sredstev} = \frac{\text{Kapital}}{\text{Osnovna sredstva}} \quad (22)$$

(po neodpisani vrednosti)

$$\text{Stopnja}_{2009} = \frac{209.892}{1.095} = 191,68 \quad (23)$$

$$\text{Stopnja}_{2010} = \frac{210.263}{906} = 232,08 \quad (24)$$

Vrednost kazalnika je zelo visoka in se je v letu 2010 glede na prejšnje leto še povečala. Ta visoka vrednost je zlasti posledica zelo majhne vrednosti osnovnih sredstev podjetja.

Koeficient neposrednega kritja kratkoročnih obveznosti kaže na razmerje med vsoto denarja in kratkoročnimi obveznostmi. Njegova priporočena vrednost je manjša od 1.

$$\text{Koeficient neposrednega kritja} = \frac{\text{Denar}}{\text{Kratkoročne obveznosti}} \quad (25)$$

kratkoročnih obveznosti

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{535}{384.471} = 0,0014 \quad (26)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{39.142}{38.663} = 0,0124 \quad (27)$$

V letu 2009 je bila vrednost kazalnika zelo nizka, kar na prvi pogled kaže na težko likvidnostno stanje podjetja. Ta pogled pa zelo spremeni dejstvo, da je v tem letu podjetje razpolagalo z visoko vrednostjo kratkoročnih finančnih naložb. V letu 2010 pa je bila vrednost kazalnika v okviru njegove priporočene velikosti.

Koeficient hitrega kritja kratkoročnih obveznosti kaže razmerje med vsoto denarja in kratkoročnimi terjatvami ter kratkoročnimi obveznostmi. Njegova priporočena vrednost je večja od 1.

$$\text{Koeficient hitrega kritja} = \frac{\text{Denar} + \text{Kratkoročne terjatve}}{\text{Kratkoročne obveznosti}} \quad (28)$$

kratkoročnih obveznosti

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{(535 + 503.425)}{384.471} = 1,31 \quad (29)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{(39.143 + 200.877)}{38.663} = 6,21 \quad (30)$$

V letu 2010 se je vrednost kazalnika zelo povečala, kar je zlasti posledica velikega zmanjšanja zneska kratkoročnih obveznosti. Sicer pa je tudi v letu 2009 vrednost kazalnika dosegala priporočeno velikost.

Koeficient kratkoročnega kritja kratkoročnih obveznosti kaže razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. Njegova priporočena vrednost je večja od 2.

$$\text{Koeficient kratkoročnega kritja} = \frac{\text{Kratkoročna sredstva}}{\text{Kratkoročne obveznosti}} \quad (31)$$

$$\text{Koeficient}_{2009} = \frac{593.286}{384.471} = 1,54 \quad (32)$$

$$\text{Koeficient}_{2010} = \frac{248.020}{38.663} = 6,41 \quad (33)$$

Vrednost kazalnika se je v letu 2010 zelo povečala. To povečanje je zlasti posledica velikega zmanjšanja zneska kratkoročnih obveznosti. Tudi v letu 2009 je vrednost kazalnika dosegala priporočeno velikost.

8 SKLEP

Poslovodno računovodstvo je tisti del finančnega in stroškovnega računovodstva, v katerem se oblikujejo informacije, pomembne za poslovno odločanje. Informacije, ki jih nudi računovodsko analiziranje poslovanja, so pri tem ključne poslovodno računovodske informacije. Zaradi narave svojega dela in uporabljenih pristopov namreč lahko računovodski analitik pride do ugotovitev, ki bi sicer ostale prikrite. Na podlagi teh ugotovitev lahko poslovodstvo:

- spozna pomembna dejstva o poslovanju podjetja v preteklosti ter razlogih za ugotovljeno stanje in
- sprejme ustrezne poslovne odločitve za usmerjanje prihodnjega poslovanja podjetja.

V diplomski nalogi je predstavljena računovodska analiza poslovanja storitvenega podjetja. Pri tem sta s kazalniki poslovanja analizirani bilanci stanja podjetja na dan 31. 12. 2009 in 31. 12. 2010 ter izkaza poslovnega izida za poslovni leti 2009 in 2010. V nadaljevanju so povzete ugotovitve, povezane z najpomembnejšimi med njimi.

Vrednost koeficienta celotne gospodarnosti, ki je opredeljen kot razmerje med vsemi prihodki in vsemi odhodki, je bila v obeh poslovnih letih približno enaka 1. Dejstvo, da so se prihodki v zadnjem letu zmanjšali kar za dve tretjini glede na prejšnje leto kaže, da so se v podjetju stroškovno (odhodkovno) uspešno prilagodili zaostrenim gospodarskim razmeram.

Stopnja finančne neodvisnosti, ki kaže na delež kapitala v celotnih obveznostih do virov sredstev, je bila ob koncu leta 2010 bistveno višja kot leto prej (povečanje za 143 odstotkov). Povečanje finančne neodvisnosti ugodno vpliva na stabilnost poslovanja v kriznih razmerah.

Vrednost koeficienta hitrega kritja kratkoročnih obveznosti, ki je opredeljen kot razmerje med seštevkom denarja in kratkoročnih terjatev ter kratkoročnih obveznosti, je bila ob koncu leta 2010 skoraj petkrat višja kot leto prej. Visoka vrednost koeficienta kaže, da podjetje brez težav poravnava svoje kratkoročne obveznosti.

Na podlagi navedenega je mogoče ugotoviti, da je poslovanje podjetja stabilno in da se le-to trenutno uspešno sooča s kriznimi gospodarskimi razmerami. Podjetje namreč deluje na področju gradbeništva, to je gospodarske panoge, ki jo je v zadnjih letih kriza še posebej prizadela, zato je njegovo poslovanje mogoče oceniti kot uspešno.

Kriza je tudi priložnost, torej čas za poslovni preboj. Za povečanje obsega poslovanja in večjo stabilnost prihodkov bi bilo zato zelo pomembno, če bi podjetje uspelo dosežati del poslovnih prihodkov s prodajo storitev na tujih trgih, zlasti v sosednjih državah.

LITERATURA

- Bergant, Živko. 2010. *Organiziranje računovodstva v povezavi s finančno funkcijo*. Ljubljana: Visoka šola za računovodstvo.
- Bojnec, Štefan, Žiga Čepar, Tanja Kosi in Bojan Nastav. 2007. *Ekonomika podjetja*. Koper: Fakulteta za management.
- Hočevar, Marko. 2007. *Kontroling stroškov: oblikovanje računovodskih informacij za managersko odločanje*. Ljubljana: GV Založba.
- Koletnik, Franc in Stanko Koželj. 2005. *Redni in posebni računovodski izkazi*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Milost, Franko. 2009. *Osnove računovodstva*. Koper: Fakulteta za management.
- Milost, Franko. 2007. *Računovodstvo človeških zmožnosti: Zakaj klasične bilance ne kažejo prave slike o premoženjskem in finančnem stanju podjetij ter o njihovi uspešnosti?* Koper: Fakulteta za management.
- Turk, Ivan in Dane Melavc. 1998. *Računovodstvo*. Kranj: Moderna organizacija.
- Turk, Ivan, Dane Melavc in Bojana Korošec. 2004. *Uvod v računovodstvo*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
- Vezjak, Blanka. 1998. *Razkritja v letnih poročilih*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

VIRI

- Projektiva Gorica. 2010. *Računovodsko poročilo*. Interno gradivo, Projektiva Gorica.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2006. *Slovenski računovodski standardi*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
- Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS*, št. 42/06, 60/06 in 65/09.